

ชื่อเรื่อง : โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษา การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติด้วยการสร้างเครือข่ายกลุ่มประมง ชายฝั่งทะเลจังหวัดจันทบุรียุทธศาสตร์ประชุณาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลพรรณ ออสปอนพันธ์ และคณะ

หน่วยงาน : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

ปีงบประมาณ : 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสาเหตุและผลกระทบการลดลงของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดจันทบุรี (2) เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดจันทบุรียุทธศาสตร์ประชุณาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน (3) เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มศักยภาพขององค์กรบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และองค์การบริหารส่วนตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรีกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4) เพื่อศึกษาลักษณะการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยเครือข่ายองค์กรชุมชนโดยยึดยุทธศาสตร์ประชุณาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

ผลการวิจัยพบข้อค้นพบที่สำคัญ ได้แก่ หนึ่งสาเหตุของการลดลงของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเลจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ การเพิ่มพื้นที่ทำนากุ้ง การกัดเซาะของชายฝั่งและจำนวนป่าชายเลนลดลงผลกระทบที่สำคัญคือ คุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจของชาวประมงชายฝั่งลดลงเนื่องจากจับสัตว์น้ำได้ลดลงประกอบกับราคาน้ำมันเพิ่มสูงทำให้รายได้ลดลง สองข้อค้นพบเรื่องรูปแบบวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากที่เหมาะสมโดยผ่านเครือข่ายประมงชายฝั่งทะเลที่มีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นแกนนำ พบว่า แนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนเป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้ผ่านโครงการบริการวิชาการต่อชุมชนที่สนองตอบต่อปัญหาชุมชน สามข้อค้นพบเรื่องการพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยโดยมุ่งเน้นการกระตุ้นสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสาธิตการทำนาكارปู ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจของชาวบ้านในพื้นที่ตำบลสนามไชย และสี่ข้อค้นพบเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยเครือข่ายชุมชน นโยบายในที่นี่คือ ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พบว่าในชุมชนมีชาวบ้านรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการจำนวนหนึ่ง ดังนั้นการส่งเสริมให้การรวมกลุ่มเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรอ่าวบางกะไชย จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ตรงกับสภาพปัญหาของชุมชนตนเอง ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมแนวทางประชุณาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก

ในการสร้างเครือข่ายกลุ่มประมงชายฝั่งทะเลจันทบุรี ภาครัฐควรวางบทบาทเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนมากกว่าที่จะเข้าไปควบคุมบริหารจัดการกลุ่ม กลุ่มชาวบ้านจะต้องผ่านขั้นตอนการเติบโตด้วยตนเอง จึงจะโตอย่างเต็มที่ได้ และในการสร้างเครือข่ายประมงชายฝั่งทะเลจันทบุรีควรเน้นความหลากหลายของสมาชิกในเครือข่ายอันจะนำไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันต่อไป

Abstract

The objectives of this research are (1) to study the causes and impacts of the declining marine and coastal resources in Chanthaburi, (2) to study the methods and technology transfer to the suitable grass root communities for the purposes of conservation and restoration of the marine and coastal resources in Chanthaburi that adheres to the principles of sufficiency economy and the local wisdoms, (3) to study the possibility of increasing the potential of the district administration bodies of Khlong Khud of Amphur Tha Mai, and Sanam Chai of Amphur Na Yai Am, Chanthaburi in relation to the management of natural resources and environment, (4) to study the implementation of the policy by network of community based on the principles of sufficiency economy and the local wisdoms. The participatory action research (PAR) method has been applied throughout this research.

The research has found that (1) the causes of the decline in marine and coastal resources are largely due to the increase in shrimp farming in the areas and the erosion of the coastal lines and its mangrove forests. Hence the quality of life of those, who have lived in the affected areas, has been lowered, since number of fishes has decreased which is opposite with the rising prices of fuel. Thus they will only see their incomes becoming smaller. (2) the suitable method for transferring technology to the grass root communities through network of coastal fisheries led by Rambhai Barni Rajabhat University and found that the teaching and learning integration approach is possibly the best approach by implementing through academic services and/or projects that specifically tailor-made to meet the demands of communities. (3) the finding of the democracy awareness in which the locals are welcome to participate in order to conserve and restore the natural resources through the demonstration of the shellfish bank which attracts great interest from the locals of Sanam Chai district. (4) the finding of the implementation of policy by network of community in which that, the policy in this case is about the strategy for sustainable management of natural resources and environment, a number of the locals in community have unofficially and informally formed themselves as a group. Therefore, the support, for such group as stated by laws, is essentially required as seen in the group of conservation and restoration of natural resources in Bang Kachai

coast, in order to successfully achieve the goals of natural resource conservation and restoration the specifically meet the demands within their own communities. Recommendations are that the sufficiency economy principles could play an important role in order to create the network of coastal fisheries in Chanthaburi, the public sector should also play the support role rather than intervene with the management of the groups, the locals must become united and grow through each stage before reaching the maturity stage by themselves to ensure that they will become stronger in every step, and finally in the creation of the network of coastal fisheries, they should emphasize and accept the variations among the members of the network as this will lead to the greater co-operation among themselves.